

ta, paljon julkaisseita kirkkohistorian tutkijoita ja opettajia, vaan he ovat uskoneet kirjoitustehtävän uusille nimille. Vaikka useat kirjoittajista ovat kokeneita tutkijoita ja opettajia, heidän nimensä ei välttämättä tule heti mieleen alan oppi- ja metodikirjaa ajatellen. Toimittajien valitsema moniteinen linja on siksi oikein hyvä, sillä kirkko- tai uskontohistoriallisia teemoja ei voi tutkia tuntematta muiden historiaan kytköksissä olevien tieteiden menettelytapoja ja siihen liittyvää kirjallisuutta.

Teoksen pääluvut artikkeleihin käsittelevät historian tutkimusta, joka kohdistuu yksilö- ja perhehistoriaan, kulttuurihistoriaan laajalti, instituutioiden historiaan sekä kansainvälisen ja ylikansallisen toiminnan historiaan. Toimittajien hakema tuoreus toteutuu näissä aihevalinnoissa. Nostamalla ketään erityisesti esille voin sanoa, että kirjoittajat osoittavat vahvaa asiantuntemusta esitellessään tutkimusmenetelmiään sekä siihen liittyvää tietoutta ja osaamista, joka näkyy erityisesti tehtyjen valintojen ja tulkintojen perusteluissa. Toisaalta viimeksi mainittu seikka erottaa kirjoittajissa jyvät akanoista, sillä kokeneemmat kirjoittajat ovat pystyneet paremmin hahmottamaan suuret linjat, kun taas kokemattomammat, väitelleekin tutkijat ovat tuoneet esille yksikoh tia tuomatta selkeästi esiin niitä yhdistäviä tekijöitä.

Vaikka *Kristinuskon historian tutkimusalat ja metodit* on tuore alallaan, voi silti kysyä, miten paljon uutta historian tutkimuksen laajan kentän eri metodien esittely tuo kirkkohistorian tutkimukseen. Jokaisen kirkkohistorian tutkijan ammattitaitoon kuuluu näet itsestäänselvyysnä perehtyä myös lähitieteiden parissa ilmestyneisiin tutkimuksiin. Esiteltävässä teoksessa mainitut metodit han ovat luettavissa eri tutkimuksista paljon syvällisemmin esitettynä kuin mihin nyt esiteltävän oppikirjan sivumäärä antaa mahdollisuuden. Esimerkiksi kirkkohistorian tutkimukseen sovellettavasta, me-

todisia piirteitä sisältävästä teoksesta käy Marko Lambergin, Anu Lahtisen ja Susanna Niirasen toimittama *Keskiajan avain* (2009).

On erittäin hyvä, että Markus Hiekkänen ja Mikko Ketola ovat kirjoittaneet ”rautalankaversio” siitä, mitä metodin käyttö on käytännössä. He korostavat muun muassa sitä, että tutkimusmenetelmä on kokonaisvaltainen asia, ei vain se, miten tutkija selittää tekensä tutkimusta. Siihen sisältyy tutkimuskysymyksen ja kontekstin valinta, lähdekritiikki, lähteiden ja kirjallisuuden erottaminen toisistaan sekä tekstin kirjoittaminen eri vaiheissaan. Tämän ymmärtäminen auttaa tulevaa tutkijaa käsittämään *metodi*-termin sisällön kokonaisuudessaan. Hän kykenee tämän jälkeen paremmin suunnittelemaan, miten laatii oman opinäytteensä tai tutkimuksensa. Tutkija pystyy edelleen arvioimaan muuta tutkimusta kriittisesti kysymällä ”Mihin tämä perustuu?” ja yrittämällä vastata kysymykseen tarkkaamalla käyttämänsä teoksen teeman, kontekstin, lähteiden ja kirjallisuuden sekä metodin valintaa perusteluineen. Näin huomaa teoksessa esitettyjen tulkintojen taustat ja niiden mahdollisen tendenssimäisyyden. Tällaisia akateemisia kansalaisia myös suomalainen yhteiskunta kaipaa aikana, jolloin kaikenlainen informaatio ja disinformaatio työntyvät esiin niin perinteisessä kuin sosiaalisessa mediassa ja muuallakin.

Kristinuskon historian tutkimusalat ja metodit -teosta voi kiittää siitä, että historian tutkimukseen liittyvien metodien kirjo on tuotu kirkkohistorian opiskelijoiden ja tutkijoiden ulottuville vaivattomassa muodossa. Kirja kannustaa hankkimaan lisätietoa ja perehtymään laajemmin historiatieteisiin. Tämä on tärkeää, jotta kirkkohistoria ei umpioituisi liikaa tietyn sisäpiirin harrastukseksi vaan etsisi jatkuvasti yhteyksiä muihin historiatieteen haaroihin ja ihmistieteiden aloihin.

JYRKI KNUUTILA, PROF.

HANS RENDERS & BINNE DE HAAN (ED.)

Theoretical Discussions of Biography: Approaches from History, Microhistory, and Life Writing. Egodocuments and History Series 7. Leiden: Brill 2014.

Theoretical Discussions of Biography -teoksen innoittajana on biografioiden eli kaikenlaisten elämäkertojen (populaarista tieteellisestä) pitkään kestänyt suosio suuren lukijakunnan käsissä sekä tyytymättömyys siihen, ettei biografia ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yliopistojen opetusohjelmissä. Miksi näin on, kysyy kirjan saatetekstin kirjoittanut brittibioografi Nigel Hamilton, joka on kirjoittanut muun muassa John F. Kennedyn, Thomas Mannin ja Bill Clintonin elämäkerrat. Onko syynä se, että biografia on alana liian epämääräinen, teoreettisesti epäselvä vai esimerkiksi liian suosittu, hän kysyy.

Kirja pyrkii tarjoamaan vastauksia nimenomaan teoriaa koskevaan kysymykseen: mistä metodista on kyse, kun puhutaan biografisesta menetelmästä? Kirja sisältää neljätoista artikkelia ja kuusi miniartikkelia, jotka sisältyvät liiteosioon. Lähes puolet artikkeleista ovat kirjan toimittajien Hans Rendersin (9) tai Binne de Haanin (1, 2 yhdessä Rendersin kanssa) kirjoittamia. Molemmat toimittajat vaikuttavat Groningenin yliopistossa ja erityisesti siellä sijaitsevassa biografiainstituutissa.

Kirjoittajien mielestä tutkijoiden tulisi keskittyä nimenomaan biografiaan. Heidä tuntuu harmittavan, että life writing -instituutteja perustetaan runsaasti. Heidän mielestään elämäkertakirjoittaminen tai elämänhistorian kirjoittaminen – molempia suomennoksia käytetään life writing -kirjoittamisesta – edustaa kyllä biografianäkökulmaa sanan laajimmassa merkityksessä, mutta samalla sen harjoittamisessa nojataan muun muassa omaelä-

mäkerrallisiin ja siten hyvin subjektiivisiin dokumentteihin. Tutkijoiden tulkintoja leimaa heidän mukaansa yleensä jokin ideologinen agenda, esimerkiksi sosiologinen, feministinen tai ihonväriin liittyvä. He sisällyttävät kirjaan kuitenkin aihetta käsittelevän artikkelin. Kanadalaisen professori Marlene Kadarin yli kaksikymmentä vuotta sitten julkaissut artikkeli (!) tarjoaa heidän mielestään ainakin hieman historiografiaa muuten hämärään genreen. Sivunmennen sanottuna on aivan käsittämätöntä, että Kadar on suostunut tähän, sillä hän on myöhemmin julkaissut useita life writing -metodia käsitteleviä artikkeleita.

Kirjoittajien suhtautuminen life writing -näkökulmaan toistuu heidän muissakin kirjoituksissaan. He ovat kriittisiä ja hieman turhautuneita siihen, ettei tiedemaailmassa ymmärretä biografiatutkimuksen tärkeyttä. Kirjaan on ilmeisesti valittu toimittajien mielestä jossain määrin tieteelliset kriteerit täyttäviä tai ainakin heidän omia näkemyksiään tukevia artikkeleita. Suurin osa teksteistä on julkaistu aiemmin muualla. Esimerkiksi Giovanni Levin "The Uses of Biography" on käännös 1989 ranskaksi ilmestyneestä artikkelista. Samoin Carlo Ginzburgin "Microhistory: Two or Three Things That I Know about It" palautuu 1993 julkaistuun artikkeliin. Ilahduttavaa on, että mukana on myös valtiotieteen professori Matti Peltosen artikkeli "What is Micro in Microhistory?" Tämäkin kirjoitus on käännös 2011 venäjäksi ilmestyneestä tekstistä.

Kirja on jäsennetty neljään osioon: historiografia ja biografiatutkimus, biografia ja historia, biografia ja mikrohistoria sekä biografia ja elämäkertakirjoittaminen. Biografiatutkimuksen perustana on tekijöiden mukaan se, että yksilön elämän tutkiminen perustuu aina historialliseen tutkimukseen. Sen tavoitteena on valaista yleistä ja julkista siten, että tulkinnat ja selitykset nousevat ainakin osaksi yksilön henkilökohtaisesta tasosta. Tutkija pitää kontrollin

itsellään ja arvioi koko ajan kriittisesti lähteitään. Tässä kirjoittajat jälleen tekevät eroa life writing -lähestymistapaan, jossa sekoitetaan joukkoon tutkijaa itseään, luovaa kirjoittamista, jopa empatiaa.

Teokseen tuo hieman moniäänisyyttä edellä mainittujen mikrohistoriallista lähestymistapaa koskevien artikkelien lisäksi 2002 julkaistu James Walterin artikkeli "The Solace of Doubt? Biographical Methodology after the Short Twentieth Century" sekä Sabina Lorigan artikkeli biografian kirjoittamisesta 1800- ja 1900-luvuilla. Kummassakin artikkelissa on runsaasti kiinnostavaa historiografista pohdintaa. Walter itse asiassa päätyy korostamaan tutkijan itserefleksisyyden tärkeyttä kirjoitusprosessissa, life writing -lähestymistavan mukaisesti.

Aloin lukea kirjaa innostuneena sen lupaavasta nimestä: nyt tulisi kunnon pohdintoja siitä, mitä biografinen metodi on. Kieltämättä monet artikkelit ovatkin erittäin hyviä herättämään ajattelua. Niissä nostetaan esiin historiatutkimukseen liittyviä, usein itsestään selviä, kysymyksiä. Lukijan aivot kyllä saavat stimulaatiota. Päällimmäiseksi nousee kuitenkin pettymys. Sinänsä mainiot artikkelit esimerkiksi mikrohistorias-ta eivät tarjoa mitään sellaista uutta, mitä en olisi lukenut jo aiemmin.

Mistä biografisessa menetelmässä on kyse? Rendersin vastaus (toista tutkijaa lainaten), on typeryttävä: "Biography has no method, but is the method." And that is the way it is." (s. 223) Ärhäkän pyörytyksen jälkeen tekijä epäonnistuu näin täydellisesti elämäkertametodin määrittelyssä. Lause on analyyttisen kuvauksen sijaan pikemminkin uskon asia. Oman arvioni mukaan määrittelyn hankaluus johtuu siitä, että kirjassa kuvatut "biografiset" lähestymistavat ovat kaikki normaaliin historiatutkimukseen kuuluvia näkökulmia, joita leimaa tieteidenvälisyys. Mitään erillistä biografista metodia ei yksinkertaisesti ole olemassa. Sen sijaan löytyy runsaasti eri-

tyispiirteitä, jotka henkilöhistoriallista tutkimusta tehdessä on tärkeää tiedostaa.

Tekijöille olisi tehnyt hyvää keskustella *Cultural Studies–Critical Methodologies* -lehdessä ilmestyneen artikkelin "A Biographical Turn in the Social Sciences? A British-European View" (Wengraf, Chamberlayne & Bornat, 2002) kanssa. Siinä pohditaan nimenomaan historian ja sosiologian menetelmiä yksilöiden ja rakenteiden näkökulmista sekä liitetään aihe monipuolisesti kulttuurintutkimukseen muistitietotutkimusta ja etnografista näkökulmaa unohtamatta. Ero arvioitavana olevaan kirjaan on siinä, että aihepiiriä käsitellään analyyttisesti ja ilman biografisen tutkimuksen tärkeyden korostamista. Mainitun artikkelin lopussa esitetään ajatus siitä, missä biografisessa lähestymistavassa ollaan 10–20 vuoden kuluttua (eli nyt). Tämä kuvaa mielestäni erinomaisesti tavoiteltavaa tilannetta: "If disciplinary regressions and conceptual and methodological overinflations can be avoided, we think that prospects are good for achieving better ways of researching and better understandings of the historically and culturally various relations between the personal and the social, and between structures' agency and restructuring, such that progress can be made in democratizing citizenship and achieving solidarities, because our better understanding of particular individuals and collective biographies has transformed us and our academic disciplines." (s. 263). Tähän Renders ja de Haanin toimittamassa kirjassa ei yllä.

Lopuksi täytyy kuitenkin todeta, että kirjan kansi on upea ja aiheeseen sopiva: siinä on René Magritten maalaus *La reproduction interdite* (engl. Not to be reproduced) vuodelta 1937. Kuva löytyy esimerkiksi Wikipediasta.

PÄIVI SALMESVUORI, DOS.